

USAID
OD AMERIČKOG NARODA

OTVORENO O JAVNIM POLITIKAMA

PERIODIČNI IZVEŠTAJ NAKON 100 DANA RADA VLADE REPUBLIKE SRBIJE

Objektivno i pravovremeno informisanje građana u procesu evropskih integracija

Oblast: Pravo na objektivno i pravovremeno informisanje

30. novembar 2016. godine

Beogradski centar za bezbednosnu politiku

Sadržaj

1. Uvod i osvrt na politički kontekst	3
a) Uvod	3
b) Formiranje Vlade Srbije – opšti osvrt	5
c) Unutrašnja politika	6
Spoljna politika	9
2. Zakonodavstvo i primena propisa	10
3. Zaključci i preporuke.....	13

Ovaj izveštaj pripremljen je kao deo projekta "Real Say on Policy" uz podršku Američke agencije za međunarodni razvoj (USAID). Sadržaj izveštaja je isključivo odgovornost Beogradskog centra za bezbednosnu politiku i ne mora nužno odražavati stavove USAID-a ili Vlade SAD.

1. Uvod i osvrt na politički kontekst

a. Uvod

Beogradski centar za bezbednosnu politiku (BCBP) želi da kroz analizu „Otvoreno o javnim politikama“ utvrdi koliko su građani objektivno i pravovremeno informisani o evropskim integracijama, a posebno o poglavljima koja su najsloženija i koja će najduže biti pregovarana sa Unijom - poglavlje 23 (pravosuđe, osnovna prava) i 24 (pravda, sloboda, bezbednost). Cilj analize se, između ostalog, oslanja i na Uvodnu izjavu¹ Republike Srbije na Međuvladinoj konferenciji o pristupanju Republike Srbije Evropskoj uniji u januaru 2014. godine. Tada je rečeno da će „posebnu ulogu u pristupnim pregovorima imati organizacije civilnog društva“ i da će „na taj način ovaj proces dobiti puni legitimitet i postati vlasništvo svih građana Republike Srbije“. Ovakvu izjavu pratila je i pozicija Unije ka sopstvenim građanima² da je „u ojačavanju javnog poverenja u proširenje Unije, odluke potrebno donositi što otvorenije, kako bi se obezbedila javnost procesa.“

Kako je proces pridruživanja Uniji uveliko u toku, potrebno je analizirati procedure koje se primenjuju na javnost informacija u ovom procesu i to u skladu sa unapred postavljenim ciljevima Republike Srbije i njenim važećim pravnim pravilima. BCBP prati proces pridruživanja³ praktično od samog početka procesa skrininga⁴, a sa posebnom pažnjom na Poglavlja 23 i 24⁵ otvorena 18. jula 2016. godine. Evropske integracije u okviru ovih poglavlja uključuju vrlo važna pitanja koja će imati (i već imaju) direktne posledice po život građana. To su pitanja poput ukidanja političkih pritisaka na pravosuđe, pristupa pravdi, sprečavanja sukoba interesa i korupcije u javnim službama, prava manjina i marginalizovanih društvenih grupa, profesionalizacije i depolitizacije policije, uspostavljanja odgovora na izazove terorističkih pretnji, uvođenja novih pravila u oblasti azila i migracija i sl.

S obzirom na složenost i važnost ovih pitanja, smatramo da građani moraju biti dobro i temeljno informisani o promenama koje su se već dogodile ili predstoje u procesu evropskih integracija, u skladu sa Ustavom⁶ i zakonom garantovanim pravima. Pitanja evropskih integracija su od javnog i opšteg značaja. Uprkos tome, ona su često tretirana kao tehnička i od važnosti za uzak krug ljudi, uglavnom donosilaca odluka i zaposlenih u javnoj upravi. Ekspoze predsednika Vlade iz avgusta 2016. godine⁷ pridruživanje Uniji predstavlja na sličan način - kao ključnu spoljnopolitičku odrednicu, ali bez osvrta na učešće građana i javnosti u ostvarivanju ciljeva koji u najvećoj meri imaju unutarnje (a ne spoljnopolitičke) posledice.

Pristup informacijama od javnog značaja u procesu pridruživanja je do juna 2015. godine bio regulisan tako da su pregovaračka pozicija i njeni delovi (kao vrsta ocene stanja u oblastima pojedinih poglavlja) dostupna tek nakon otvaranja poglavlja u pridruživanju. Do tog trenutka, koji može trajati i nekoliko

¹ Vlada Republike Srbije, Uvodna izjava na Međuvladinoj konferenciji o pristupanju Republike Srbije Evropskoj uniji, Brisel, 21. januar 2014. Dostupno na: http://www.seio.gov.rs/upload/documents/pristupni_pregovori/pregovori_uvodnaizjava.pdf

² Opšta pozicija EU o pristupnim pregovorima sa Republikom Srbijom, Brisel, 21. januar 2014. Dostupno na: http://eupregovori.bos.rs/progovori-opregovorima/uploaded/General%20EU%20position_EN_2.pdf

³ BCBP u partnerstvu sa organizacijama civilnog društva, kroz koaliciju „PrEUgovor“, prati sprovođenje akcionih planova za Poglavlja 23 i 24 i izveštava javnost o dostizanju ciljeva iz prelaznih merila i preporuka Evropske unije, a koje vode članstvu u Uniji.

⁴ Analitički pregled usklađenosti zakonodavstva Republike Srbije sa pravnim tekovinama EU u određenoj oblasti

⁵ Kako bi se osigurao uvid javnosti u tok pregovora Srbije sa Evropskom unijom u Poglavljima 23 i 24, BCBP je u decembru 2014. pokrenuo inicijativu, koju su podržale 52 organizacije civilnog društva, zahtevajući od Ministarstva unutrašnjih poslova da javnosti učini dostupnim Nacrt akcionog plana za Poglavlje 24 (Pravda, sloboda i bezbednost) i omogućiti učešće zainteresovanih strana od samog početka njegove pripreme. Nakon pristiska javnosti, MUP je učinio javno dostupnim akcioni plan za Poglavlje 24 i omogućio da se organizacije civilnog društva uključe u proces izrade dokumenta

⁶ Svako ima pravo da istinito, potpuno i blagovremeno bude obaveštavan o pitanjima od javnog značaja i sredstva javnog obaveštavanja su dužna da to pravo poštuju. Svako ima pravo na pristup podacima koji su u posedu državnih organa i organizacija kojima su poverena javna ovlašćenja, u skladu sa zakonom.

⁷ Dostupno na: <http://www.srbija.gov.rs/>

godina, one su mogle biti označene oznakom tajnosti „interno“ ili „poverljivo“, u skladu sa Zakonom o tajnosti podataka. Dakle, radi se o unapred postavljenoj pretpostavci da bi objavljivanje dokumenata u procesu pridruživanja izazvala štetu za rad organa javne vlasti i/ili po interese Srbije.

Zakon postavlja jasne uslove kada se neka informacija može označiti oznakom „interno“ i „poverljivo“ i postojanje ovih uslova se ne može pretpostavljati. Naime, potrebno je da ove oznake:

- a. spreče nastanak štete za rad, odnosno obavljanje zadataka i poslova organa javne vlasti koji ih je odredio (oznaka „interno“)
- b. spreče nastanak štete po interese Republike Srbije (oznaka „poverljivo“)

BCBP smatra da građani polažu pravo na pristup informacijama u procesu evropskih integracija i pre otvaranja poglavlja i da njihova javnost po pravilu ne može izazvati štetu. Šteta se može utvrditi u konkretnom, pojedinačnom slučaju, a ne unapred i za sve dokumente u procesu izrade pregovaračkih poglavlja.

Međutim, Vlada u junu 2016. godine, izmenama Uredbe o kancelarijskom poslovanju organa državne uprave (Sl. glasnik RS, br. 45/16) uvodi još restriktivnija pravila u pristupu podacima i u potpunosti u suprotnosti sa zakonom definiše oznaku tajnosti – ovog puta i nakon otvaranja poglavlja. Vlada svojom uredbom uvodi oznaku tajnosti „službeno“ (koju zakon ne prepoznaje) za sve dokumente koje rukovodioci u javnoj upravi ocene kao „po svojoj prirodi osetljive“ ili „za ograničenu distribuciju“. Takođe u junu, Vlada je izmenila i Zaključak o usmeravanju i usklađivanju rada organa državne uprave u postupku izrade pregovaračkih pozicija u procesu pregovora o pristupanju Republike Srbije Evropskoj uniji i to tako što ga je upodobila sa prethodno usvojenom Uredbom. Oznaka tajnosti „službeno“ je tako našla svoje mesto i u procesu evropskih integracija - pregovaračke pozicije i podaci iz pristupnih pregovora će po pravilu biti označene „službeno“. Tek izuzetno, one će biti označene oznakama određenim Zakonom o tajnosti podataka⁸.

Ovim postupkom Vlada Srbije na mala vrata ponovo uvodi službenu tajnu u pravni sistem Srbije. Usvajanje Vladine Uredbe i Zaključka je neprihvatljivo iz nekoliko razloga. Najvažniji su: vladi koja ju je donela je istekao mandat i ona nije imala ovlašćenje za donošenje ovakvog propisa; njime je prekršena ustavna garancija umanjivanja ljudskih i manjinskih prava isključivo zakonom⁹; prekršeno je ustavno pravo građana da budu obavešteni o informacijama od javnog značaja; prekršeni su Zakon o tajnosti podataka (koji ne prepoznaje oznaku tajnosti „službeno“), kao i Zakon o pristupu informacijama od javnog značaja koji sadrži jasna pravila o dostupnosti informacija koji su u posedu organa javne vlasti. Pritom, odluka o određivanju novog stepena tajnosti ne podleže nikakvim kriterijumima, pisanom tragu, niti obrazloženju. Dakle, za označavanje određenog podatka novom oznakom tajnosti potrebna je samo diskreciona i fluidna procena pojedinca¹⁰ da je taj podatak „osetljiv“.

Podsetimo ovde da je oznaka „službena tajna“ iz domaćeg pravnog sistema uklonjena još 2009. godine. Tada je usvojen Zakon o tajnosti podataka, koji je omogućio novu kategorizaciju tajnih podataka. Oni mogu biti označeni kao „interni“, „poverljivi“, „strogo poverljivi“ i „državna tajna“. Zadatak ovog zakona je bio da u najvećoj mogućoj meri ukloni prostor za diskreciono odlučivanje vlasti o uskraćivanju podataka kojima raspolažu, određujući jasne kriterijume koji moraju biti ispunjeni da bi se neki podatak proglasio

⁸ Tačka 6 Zaključka

⁹ Ona mogu biti ograničena zakonom ako ograničenje dopušta Ustav, u svrhe radi kojih ga Ustav dopušta, u obimu neophodnom da se ustavna svrha ograničenja zadovolji u demokratskom društvu i bez zadiranja u suštinu zajemčenog prava.

¹⁰ Ovlašćeno lice ministarstva, posebne organizacije ili službe Vlade koje rukovodi radom pregovaračke grupe

zaštićenim¹¹. Odluku o označavanju podataka tajnim može doneti relativno uzak krug ljudi i to pisanom i obrazloženom odlukom.

Uprkos svemu navedenom, sedam godina nakon usvajanja Zakona o tajnosti podataka, oznaka „službeno“ je i zvanično vraćena u domaći pravni sistem usvajanjem Uredbe i Zaključka Vlade o kojima smo ovde govorili.

Savet za borbu protiv korupcije je reagovao na Uredbu i uskraćivanje prava javnosti na pristup informacijama i 2. avgusta 2016. godine Vladi Srbije podneo Izveštaj o nezakonitom određivanju tajnosti podataka na osnovu Uredbe o kancelarijskom poslovanju¹² i pozvao je da akt stavi van snage. Savet je istog dana Ustavnom sudu predao i Inicijativu za ocenu zakonitosti i ustavnosti vladine Uredbe¹³. Pored inicijative Saveta, Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti uputio je predsedniku Vlade Republike Srbije pismo¹⁴ u kome predlaže da Vlada iz teksta Uredbe o kancelarijskom poslovanju organa državne uprave ukloni odredbe kojima se predviđa da mimo zakonski utvrđenih oznaka neki dokumenti označavaju oznakom "službeno". Poverenik smatra da se pravo na pristup informacijama u posedu vlasti, odnosno tajnost podataka, ne može uređivati uredbama, odnosno aktom manje pravne snage od zakona. Poverenik je izjavio za medije da je „uredba u sukobu sa Zakonom o tajnosti podataka“, i da vlada „nije tražila njegovo mišljenje pre usvajanja uredbe“. Najvažnije, Poverenik je izjavio da bi, da mu je ovo mišljenje traženo, ono bilo negativno i da će insistirati na promeni novih propisa o tajnosti¹⁵.

Posebnu pažnju zavređuje obrazloženje Vlade¹⁶ da „oznaka ‘službeno’ nije oznaka tajnosti“. Naime, Zaključak o usmeravanju i usklađivanju rada organa državne uprave u postupku izrade pregovaračkih pozicija u procesu pregovora o pristupanju Republike Srbije Evropskoj uniji jasno određuje da se na rukovanje pregovaračkim pozicijama koje su označene oznakom "službeno", primenjuju sledeća pravila:

- dostupne su samo onima koji treba da znaju (need to know basis);
- nisu dostupne javnosti;
- primaoci informacija sadržanih u pregovaračkim pozicijama mogu dalje da distribuiraju informacije po principu "po potrebi samo onima koji treba da znaju", uvažavajući pri tome da pregovaračke pozicije nisu dostupne javnosti van nadležnih organa i organizacija i da ne mogu da budu objavljene u fizičkom ili elektronskom obliku.

U prvih 100 dana rada Vlade nije bilo mnogo reči o ovom problemu, kako u javnosti, tako ni od strane zvaničnika Srbije i Evropske unije. Nije došlo ni do otklanjanja problema, o čemu će biti reči u nastavku ovog izveštaja.

b. Formiranje Vlade Srbije – opšti osvrt

Vlada Srbije formirana je 11. avgusta 2016. godine. Iako je predsednik Vlade nakon održanih izbora [obećao](#) brzo formiranje Vlade, čak za samo 15 dana od dana konstituisanja novog saziva Skupštine,

¹¹ Nastanak neotklonjive, teške ili "obične" štete po interese zemlje (oznake „državna tajna“, „strogo poverljivo“ i „poverljivo“) ili štete za rad državnog organa (oznaka "interno")

¹² Dostupno na: <http://www.antikorupcija-savet.gov.rs/Storage/Global/Documents/IZVE%C5%A0TAJ%20O%20NEZAKONITOM%20DRE%C4%90IVANJU%20TAJNOSTI%20PODATAKA%20NA%20OSNOVU%20UREDBE%20O%20KANCELARIJSKOM%20POSLOVANJU%20ORGANA%20DR%C5%BDAVNE%20UPRAVE.pdf>

¹³ Dostupno na: <http://www.antikorupcija-savet.gov.rs/Storage/Global/Documents/Inicijativa%20Ustavnom%20sudu%20-%20oznaka%20sluzbeno.pdf>

¹⁴ Dostupno na: <http://www.poverenik.rs/you/saopstenja-i-aktuelnosti/2420-pravo-na-pristup-informacijama-u-posedu-vlasti-ne-moze-se-quredjivatiq-uredbama.html>

¹⁵ Dostupno na: <http://www.antikorupcija-savet.gov.rs/radio-televizija-i-stampa/cid1037-3192/vlada-odlucila-da-prikriva-osetljive-dokumente>

¹⁶ Dostupno na: <http://rs.n1info.com/a184452/Vesti/Vesti/Vlada-omogucila-sebi-da-sakrije-svaki-dokument.html>

građani su čekali novi sastav i program tri i po meseca od održavanja parlamentarnih izbora u aprilu 2016. godine. Sastav nove Vlade ukazuje na to da je došlo samo do kozmetičkih, ali ne i suštinskih promena u njenom sastavu i političkim planovima. U odnosu na prethodni sastav iz 2014. godine, [dobili smo](#) devet novih ministara, a sastav je proširen i jednim ministrom bez portfelja, brojeći ukupno 19 ministara. U ekspozeu¹⁷ mandatara iz avgusta 2016. godine, kao i u radu nove Vlade u prvih 100 dana nije napravljen diskontinuitet u odnosu na ciljeve i načine postupanja Vlade u periodu 2014-2016, što iznova otvara pitanje potrebe za održavanjem izbora u aprilu 2016. Personalne promene u sastavu vlade su mogle biti sprovedene i bez njihovog održavanja.

U ekspozeu predsednika Vlade značajna pažnja posvećena je, između ostalog, Evropskoj uniji. Predsednik Vlade potvrdio je da je glavni spoljnopolitički cilj Vlade Srbije članstvo u Uniji. Međutim, ona se opaža gotovo isključivo kao glavni ekonomski i spoljnopolitički partner Srbije te se navodi da će približavanje EU nužno dovesti do ekonomskog boljitka građana Srbije. Iako je glavni zahtev Evropske unije u Srbiji uspostavljanje vladavine prava i nezavisnosti pravosuđa, ovi zahtevi nisu zauzeli posebno mesto u ekspozeu. Štaviše, ova pitanja se takođe posmatraju kroz prizmu ekonomije te se ispostavlja da je uloga pravosuđa u narednom periodu da obezbedi povoljnu klimu za strane investitore, ali ne i garantovanje prava i jednak pristup pravdi za sve građane.

Ekspoze predsednika Vlade iz avgusta 2016. godine ni u jednom svom delu ne obrađuje učešće građana i javnosti u pridruživanju Evropskoj uniji, što je pitanje koje ovde posebno razmatramo. Izostanak jasnog stava o vlasništvu građana Srbije nad procesom evropskih integracija, a posebno uzevši u obzir obimnost ekspozea i brojnost pitanja kojima se bavi, tumačimo kao politički stav koji upućuje na to da ovo pitanje nije posebno važno za novu Vladu.

c. Unutrašnja politika

Jedna od najvažnijih političkih tema državnog vrha u posmatranom periodu bila je borba protiv organizovanog kriminala. Ministarstvo unutrašnjih poslova i Vlada Srbije su objavili odlučnu borbu protiv svih vidova kriminala i to značajno najavili u medijima. Ova najava je bila uzrokovana ubistvom jednog od vođa navijača, koji je javnosti bio poznat po slučajevima neizdržavanja zatvorske kazne i izbegavanju odgovornosti za druga dela za koja je bio osumnjičen. Međutim, uprkos ovakvim medijskim najavama, predsednik Vlade je pre pomenutog ubistva [izjavio](#) da je država nemoćna pred huliganima i kriminalcima, i da je za rešavanje ovog pitanja potreban „konsenzus“.

U posmatranom periodu je zabeleženo i više događaja koji do danas nemaju jasan epilog – navodno ugrožavanje bezbednosti predsednika Vlade i pronalazak oružja u blizini njegove porodične kuće i drugim delovima glavnog grada.

U prvih sto dana rada Vlade nastavljeno je urušavanje slobode medija, a na koje je oštro reagovala i Evropska unija u svom izveštaju za 2016. Kao ilustrativni primeri se mogu navesti okončanje saradnje dnevnog lista Politika i karikaturiste Dušana Petričića (kome je, prema njegovom svedočenju, rečeno da je crtao „previše Vučića“), praćenje novinarki Centra za istraživačko novinarstvo Srbije i pretnje uredniku dnevnog lista „Danas“, Dragoljubu Petroviću. Nastavljeno je prozivanje novinara i njihovih kritičkih stavova prema vlastima od strane visokih državnih zvaničnika, kao i objave tabloida o državnim neprijateljima i izdajnicima iz redova civilnog društva.

¹⁷ Dostupno na: <http://www.srbija.gov.rs/>

Značajan događaj je i objavljivanje izveštaja Evropske unije za 2016. godinu koji je konstatovao privrženost Srbije evropskim integracijama, ali i stagniranje u mnogim oblastima, posebno onim povezanim sa ljudskim pravima, vladavinom prava i zaštitom manjina. Ovaj period je obeležila i informacija da do kraja godine neće biti otvorena nova poglavlja u pregovorima sa Unijom, iako je to prethodno bilo najavljeno i očekivano od strane srpskih zvaničnika. U posmatranom periodu je i došlo do incidenta u Narodnoj Skupštini, kada je Šef Delegacije Evropske unije u Srbiji Majkl Devenport, umesto da predstavi izveštaj o napretku Evropske unije za 2016. godinu, bio primoran da napusti sednicu Odbora za evropske integracije. On nije uspeo da govori jer je opozicija koja se suprotstavlja evropskim integracijama izvršila opstrukciju sednice i primorala Devenporta da je napusti.

U posmatranom periodu došlo je do zastarevanja krivičnog gonjenja Bogoljuba Karića, koji je bio pod sumnjom da je kao čelnik kompanije Mobtel, iskorišćavanjem svog položaja od 1998. do 2005. godine, stekao protivpravnu imovinsku korist od oko 60 miliona evra. Postupak protiv Karića je bio jedan od retkih pokrenutih postupaka u tzv. slučajevima visoke korupcije. Karić se u posmatranom periodu, a kada je i došlo do zastarevanja gonjenja, u Rusiji sreo i sa predsednikom Srbije koji je ukazao na to da je Karić bio politički progonjen. On je tom prilikom najavio kako povratak u Srbiju, tako i otvaranje televizije sa nacionalnom pokrivenošću.

U posmatranom periodu u javnosti su bile aktuelne dve ključne debate. Prva je u vezi sa izborima za predsednika Srbije 2017. godine koja se vodi od još od 2015, ali je u poslednjih nekoliko meseci dobila dodatni publicitet. Iako se u javnosti govori o potencijalnim kandidatima za budućeg predsednika Srbije, nijedan pojedinac nije potvrdio svoju kandidaturu – bilo iz vladajućih ili opozicionih struktura.

Pored ove, pokrenuta je, iako još uvek stidljivo, javna debata o izmenama Ustava iz 2006. godine. Debata se za sada najviše odvija u stručnim krugovima uz ograničeno prisustvo javnosti, a njeni glavni inicijatori su predstavnici civilnog društva i pojedine opozicione partije. U ovom procesu trenutno ne učestvuje nijedna od stranaka vladajuće koalicije, kao ni desničarske stranke u opoziciji. Stav državnih zvaničnika o obimu, sadržaju i vremenskom okviru promene Ustava se i dalje očekuje. Izmena Ustava predstavlja jedan od zahteva Evropske unije, a konkretni koraci za njegovu izmenu predviđeni su akcionim planom za poglavlje 23. S obzirom na to da je akcionim planom predviđeno usvajanje Zakona o izmenama Ustava do kraja godine, postalo je očigledno da Srbija kasni sa usaglašavanjem preporuka EU u okviru tog, ali i poglavlja 24. U izveštaju o napretku Srbije za 2016. navodi se da je Evropskoj komisiji nepoznat rad Radne grupe za izmenu i dopunu Ustava, koja je formirana krajem 2015. Imajući na umu da je prošlo skoro godinu dana od formiranja te Radne grupe, opravdano je da se i javnost Srbije zapita zašto su rezultati njihovog rada izostali.

Zaključci sa do sada održanih debata su da je potrebno ojačati nezavisnost pravosuđa, očuvati i unaprediti dostignuti standard ljudskih prava. Deo opozicije se zalaže za promenu izbornog sistema i to da se predsednik ne bira na direktnim izborima, već da ga bira Skupština (DS); zalaganje da Srbija bude država svih građana, a ne srpskog naroda, kao i da se izvrši izmena preambule u vezi sa statusom Kosova (LDP).

Dobar pokazatelj uskraćivanja prava na pristup informacijama od javnog značaja i objektivno informisanje javnosti predstavlja slučaj „Savamala“. Ovaj slučaj se može analizirati u kontekstu Poglavlja 24, koje obrađuje profesionalizaciju, depolitizaciju i povećanje efikasnosti policije. Ono se posebno bavi i omogućavanjem Sektora unutrašnje kontrole policije da deluje samostalno i sprovedi svoje kontrolne nadležnosti u radu policije.

Slučaj rušenja objekata, protivpravnog zadržavanja i pretnje građanima odigrao se 24. aprila u Hercegovačkoj ulici u Beogradu. Ovaj slučaj, poznat i pod nazivom „Savamala“, izazvao je ozbiljnu uznemirenost i reakciju javnosti, jer je policija odbila da postupi po prijavama građana i zaštiti žrtve i očevice događaja. Deo uznemirenosti je uzrokovan i manjkom zvaničnih informacija, spekulacijama zvaničnika o tome šta se dogodilo, odsustvom odgovora tužilaštva i unutrašnje kontrole policije.

Jedini državni organ koji je podneo iscrpan izveštaj o ovom događaju i preporuke jeste Zaštitnik građana.¹⁸ On je, nakon pokretanja kontrole zakonitosti i pravilnosti rada Ministarstva unutrašnjih poslova, utvrdio da Policijska uprava za Grad Beograd nije postupala po prijavama građana i da je time „prekršeno pravo oštećenih građana na zakonit i pravilan rad organa vlasti“, kao i da „navedeni propusti u radu organa i službenika Policije, nisu rezultat propusta pojedinca, već su očigledno organizovani i sprovedeni u okviru ranije pripremljenog plana i izdatih naloga“.

Drugi činioци dužni da odgovore na pitanja javnosti se o ovom pitanju nisu izjašnjavali ili su se izjašnjavali na kontradiktoran način. Primera radi, predsednik Vlade je od samog događaja izjavljivao da je rušenje trebalo sprovesti u toku dana, da se taj slučaj nepotrebno politizuje, kao i da je njega lično trebalo pozvati da prisustvuje ovom činu¹⁹. Tu je i izjava da je siguran da država ne stoji iza rušenja²⁰ i neznatno zatim da ne isključuje ovu mogućnost.²¹ Nakon toga on je tvrdio da je ovaj događaj katastrofalan i da su za njega odgovorne gradske vlasti²², a zatim i da je događaj od početka političke prirode i uperen na njegovu smenu.²³ Predstavnici Sektora unutrašnje kontrole Ministarstva unutrašnjih poslova, kojima je još u maju Više javno tužilaštvo naložilo prikupljanje podataka o nepostupanju policije, do danas nije odgovorilo na pitanja javnosti da li je postupila po ovom nalogu.²⁴ Čak je, u odgovorima medijima, Sektor unutrašnje kontrole tvrdio da nema mogućnost da samostalno ispita ovaj slučaj i da bi odgovorom na pitanje novinarki o istrazi unutar policije ugrozili istragu tužilaštva.²⁵ Sa druge strane, Tužilaštvo je potvrdilo da su više puta tražili izveštaj MUP-a o postupanju u ovom slučaju, ali da ga i posle više urgencija nisu dobili²⁶.

Slučaj je predat Višem javnom tužilaštvu u Beogradu, međutim, iako je od rušenja u Savamali proteklo više od 7 meseci, tužilaštvo se oglasilo samo jednom - krajem jula 2016. godine da kaže da je slučaj i dalje u predistražnoj fazi i da nije pokrenuta istraga. Zatraženo je od medija da ne insistiraju na ovoj priči i ne vrše dalji pritisak.²⁷ Rečeno je i da su “srušene tri barake” i da je cilj ove aktivnosti bilo [rušenje](#) predsednika Vlade.

U septembru 2016. godine Više javno tužilaštvo je odbilo da objavi informaciju o tužiocu koji postupa u ovom predmetu, tvrdeći da bi time odalo zaštićene lične podatke, kao i omogućilo pritisak na njegov rad.²⁸ Nakon žalbe, povodom ove odluke reagovao je i Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti koji je upozorio na činjenicu da su u slučaju Savamala već utvrđeni brojni propusti u radu nadležnih organa i službi, što

¹⁸ Dostupno na: <http://www.zastitnik.rs/attachments/article/4723/savamala.pdf>

¹⁹ Dostupno na: <http://www.blic.rs/vesti/politika/vucic-o-slucaju-savamala-onaj-koji-je-te-objekte-rusio-nocu-je-kompletni-idiot/09vefm3>

²⁰ <https://www.krik.rs/vucic-siguran-sam-da-drzava-ne-stoji-iza-rusenja-u-savamali/>

²¹ <https://www.krik.rs/vucic-jos-nije-procitao-izvestaj-zastitnika-gradana/>

²² Dostupno na: <http://www.blic.rs/vesti/politika/vucic-iza-rusenja-u-savamali-stoji-vrh-gradske-vlasti/2rhvkw1>

²³ Dostupno na: <http://www.blic.rs/vesti/politika/vucic-je-li-stvar-u-rusenju-tri-barake-ili-rusenju-mene/vcsx7f0>

²⁴ <http://rs.n1info.com/a196937/Vesti/Vesti/OEBS-o-slucaju-Savamala-Rusenje-planirano-na-visokom-nivou.html>

²⁵ Odgovor Odeljenja za medije i komunikacije MUP-a novinarki NIN-a Sandri Petrušić

²⁶

http://www.danas.rs/drustvo.55.html?news_id=329789&title=Policija+i+dalje+ignori%C5%A1e+tu%C5%BEila%C5%A1tvo+u+slu%C4%8Daju+Savamala

²⁷ http://www.danas.rs/drustvo.55.html?news_id=324331&title=Tri%20meseca%20od%20ru%C5%A1enja%20u%20Savamali%20%E2%80%93%20istraga%20nije%20ni%20pokrenuta

²⁸ <http://www.poverenik.rs/sr/saopštenja-i-aktuelnosti/2445-pismo-poverenika-republickom-javnom-tuziocu-povodom-slucaja-qsavamalaq.html>

dodatno potvrđuje opravdani i pretežni interes da javnost sazna informacije u vezi sa slučajem. Poverenik je zaključio da odluka tužilaštva da se ime i prezime postupajućeg tužioca i broj predmeta o slučaju Savamala proglaše tajnom, nije doneta u skladu sa zakonom, te naložio da ovi podaci budu objavljeni u roku od 5 dana od dana prijema rešenja. Nakon reagovanja poverenika²⁹, ali i burnih reakcija vlasti, javnost je saznala ime postupajuće tužiteljke³⁰. Međutim, do danas u ovom slučaju nije otvorena istraga.

Ozbiljniji pritisak međunarodne zajednice u ovom konkretnom slučaju je, međutim, izostao. Evropska unija slučaj Savamala ne pominje u godišnjem izveštaju o napretku, već uopšteno upućuje na potrebu depolitizacije postupaka koje vode policija, tužilaštvo i sudovi. Ovaj postupak je opravdan principom da se pojedinačni slučajevi ne pominju u izveštaju. Međutim, brojni drugi pojedinačni slučajevi su pomenuti u izveštaju, a jedan od njih je već jednom pomenut i ovde – a to je potpisivanje memoranduma između Srpske napredne stranke i Jedinствene Rusije.

U prvih sto dana rada Vlade se, osim nerazrešenja ovog slučaja, pojavljuju i dva vrlo slična nova slučaja nepostupanja. Jedan je [odbijanje policije](#) da “iz bezbednosnih razloga” obezbede rušenje objekta koji je u vlasništvu poslanika vladajuće većine Muamera Zukorlića. Ova odluka o nepostupanju je, kako se navodi u odluci MUP-a, doneta u konsultaciji sa Direkcijom i Upravom policije, a iza nje je donekle [stao](#) i predsednik Vlade kada je rekao da “ne želi razbijene glave” i da “neko zapuca na policajce”. Drugi slučaj koji beležimo je [slučaj](#) Ksenije Radovanović, aktivistkinje Inicijative “Ne davimo Beograd”, kojoj su se kao pripadnici MUP-a lažno predstavljale dve osobe, a koje su i pokušale njeno privođenje. Jednoj osobi je tačno utvrđen identitet, a utvrđeno je i da ta osoba nije službeno lice. Međutim, na osnovu službene beleške postupajućeg policajca saznajemo da je iz vrha Uprave policije za Beograd, tačnije od strane zamenika načelnika Uprave, upućena naredba da osoba koja se lažno predstavljala i pokušala privođenje Ksenije Radovanović bude puštena da se udalji, bez ikakvih trenutnih ili kasnijih posledica (recimo podnošenja krivične prijave za lažno predstavljanje).

Sva tri slučaja do isteka sto dana rada Vlade ostaju bez epiloga i bez odgovora o odgovornosti za nepostupanje, uprkos pitanjima upućenim policiji od strane oštećenih i javnosti.

Spoljna politika

U oceni rada Vlade u domenu spoljne politike, predsednik Vlade je istakao „očuvanje spoljnopolitičkog koncepta“ kao jedan od ključnih rezultata. Javnost je ostala uskraćena za detaljnije objašnjenje šta se pod tim podrazumeva, ali pretpostavljamo da se radi o staroj školi diplomatije poznatoj pod krilaticom „i Zapad i Istok“.

Ovo dobro vidimo i u [video](#) materijalu koji je Vlada Srbije objavila povodom 100 dana rada Vlade, gde su ekonomska i spoljnopolitička orijentacija u mnogo manjoj meri povezane sa Evropskom unijom nego što je to u ekspoziciji predsednika Vlade. U ovom materijalu, naglasak je na ekonomskoj i spoljnopolitičkoj saradnji sa Kinom, a spoljna politika Srbije je opisana kao težnja da „Srbija bude ponosna i samouverena pred svetom, na putu ka Evropskoj uniji, koja čuva i štiti svoju nezavisnost i neguje tradicionalne odnose sa iskrenim prijateljima u svetu“. Ovo je, uz vest o otvaranju pregovaračkih poglavlja, jedino pominjanje Unije kao zajednice kojoj Srbija teži. Dakle, za razliku od ekspozicije predsednika Vlade, ono što Vlada predstavlja kao ključna dostignuća u prvih sto dana rada, se u najvećem delu oslanja na postojanje tzv. uravnotežene spoljne politike i posebnih odnosa sa Kinom. Ovde vidimo i to da se određena spoljnopolitička pitanja posmatraju kroz prizmu tradicionalnih odnosa i „iskrenih prijateljstava“, što otvara znatan prostor za tumačenja stvarnih spoljnopolitičkih prioriteta Srbije.

²⁹ <http://www.poverenik.rs/sr/saopštenja-i-aktuelnosti/2448-radi-objektivnog-informisanja-javnosti-o-postupanju-tuzilastva-u-slucaju-qsavamalaq.html>

³⁰ http://www.danas.rs/drustvo.55.html?news_id=329215&title=+Sanja+%C4%90uri%C4%87+-+tu%C5%BEiteljka+u+slu%C4%8Daju+Savamala

Zbog ovakve nejasne spoljnopolitičke orijentacije, Srbija se ponovo našla u središtu globalnog sukoba i to usled sprovođenja vojne vežbe sa Rusijom i Belorusijom na teritoriji Srbije koja se vremenski poklopila sa vojnom vežbom NATO u Crnoj Gori, u kojoj je Srbija takođe učestvovala. Lokalni političari su dobili upozorenje od zapadnih političkih zvaničnika zbog sve očiglednijeg približavanja Rusiji. Zabrinutost Unije za ovo približavanje je istaknuta i u [Izveštaju](#) o napretku Srbije za 2016. godinu, koji posebno apostrofiraju posebne odnose³¹ vladajućih stranaka u Srbiji i Rusiji – Srpske napredne stranke i Jedinственe Rusije. Poruka koja je jasno poslata Srbiji je da preostaje sve manje mesta za neopredeljene i nesvrstane na globalnoj političkoj sceni i da se od Srbije očekuje se da se u što skorijem roku odrediti za koje vrednosti se zalaže i kojem klubu država pripada. Ne postoje jasne naznake da li će se i kada to desiti, ali je sasvim izvesno da će spoljna politika Srbije u narednom periodu i dalje biti nekonzistentna, prvenstveno zbog različitih stavova ključnih političkih partija i pojedinaca u vladajućoj koaliciji i u Narodnoj skupštini.

Kada je reč o „uslovu svih uslova“ za članstvo u EU, to jest, Kosovu, čini se da je normalizacija odnosa sa Prištinom ponovo zapala u ćorsokak. Vlasti u Beogradu i Prištini dostigli su svoj maksimum i ne mogu da dostignu dodatni napredak u dijalogu. Zagovaranje za promenu formata dijaloga nije urodilo plodom pa je usledila promena retorike od strane Evropske unije. Umesto o dijalogu, više se govori o primeni postignutih sporazuma na evropskom putu Srbije i Kosova. Taj put uslovljen je otvaranjem i zatvaranjem poglavlja u slučaju Srbije i viznom liberalizacijom u slučaju Kosova. Informacije iz pregovora u Poglavlju 35 su u potpunosti zatvorena za javnost.

Iako se u prvih 100 dana rada, Vlada Srbije deklarativno nazivala „nosiocem stabilnosti u regionu“ odnosi sa susedima su na trenutke bili na ivici najave novog ratnog sukoba. Ovome su doprineli kako izjave Vladinih zvaničnika, tako i izveštavanje medija. Poslednje naznake pogoršavanja odnosa smo mogli videti uoči i nakon održavanja crnogorskih izbora, kada su se u medijima, ali i izjavama zvaničnika, pojavile indicije da je Srbija (i neki njeni bivši državni zvaničnici) u saradnji sa Rusijom pokušala da utiče na rezultate crnogorskih izbora i to navodnim organizovanjem terorističkog napada i napada na bivšeg predsednika Vlade Crne Gore Mila Đukanovića. U prvih 100 dana rada Vlade ona je izvestila o hapšenju ili identifikovanju više osoba koja su se navodno bavila špijunažom za druge države (jedna od njih je bila i Hrvatska), ali su informacije dospеле do javnosti bez izuzetka bile nedorečene, dvosmislene i podložne različitim interpretacijama (širok prostor za interpretacije se dobro ogleda i u poseti Sekretara Saveta bezbednosti Ruske Federacije Nikolaja Patruševa, za koga nije bilo jasno da li je došao u redovnu, ranije najavlјenu, posetu ili upravo zbog umešanosti Rusije u događaje u Crnoj Gori). Javnost je ostala uskraćena za informacije o tome da li su i kakvi postupci pokrenuti prema identifikovanim osobama, kao i o tome u kojoj se oni fazi trenutno nalaze.

2. Zakonodavstvo i primena propisa - informisanje građana u procesu evropskih integracija

U prvih sto dana rada, Vlada Srbije nije ukinula propise koji dodatno ograničavaju pristup informacijama u procesu evropskih integracija, odnosno oznaku tajnosti „službeno“. U ovom periodu, ona nije reagovala ni na Izveštaj o nezakonitom određivanju tajnosti podataka na osnovu Uredbe o kancelarijskom poslovanju koji joj je uputio Savet za borbu protiv korupcije, dok Ustavni sud u posmatranom periodu nije postupao po Inicijativi za ocenu ustavnosti i zakonitosti Saveta.

Nakon formiranja Vlade, predsednica skupštinskog Odbora za evropske integracije je uputila pismo šefici Pregovaračkog tima Vlade Srbije pismo, u kome traži pravni osnov za označavanjem dokumenata

³¹ Str. 80

oznakom „službeno“, posebno se osvrćući na dokumente dostavljene Odboru na čijem se čelu nalazi. Pregovarački tim nije odgovorio na ovaj upit, uprkos javnom obećanju šefice Pregovaračkog tima na sednici Radne grupe Nacionalnog Konventa za Poglavlje 35 održanoj 25. oktobra, da će to uskoro biti učinjeno.

Poverenik za pristup informacijama od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti je, kao što smo rekli u uvodu ovog Izveštaja, nakon formiranja Vlade reagovao na nove propise o tajnosti podataka i tražio od Vlade da ukloni oznaku tajnosti „službeno“ iz propisa usvojenih u junu 2016. godine. Poverenik je dobio uverenja od Ministarstva za državnu upravu i lokalnu samoupravu da će doći do promene Uredbe o kancelarijskom poslovanju. Međutim, u prvih sto dana rada Vlade ova promena još uvek nije usvojena. Takođe, Poverenik nije mogao da odgovori na naše pitanje da li je tražiocima informacija od javnog značaja onemogućen pristup informacijama zbog uvođenja oznake „službeno“, jer ovaj organ ne vodi evidenciju o razlozima zbog kojih je tražiocima informacije uskraćeno pravo na informaciju od javnog značaja.

Neka od objašnjenja zvaničnika o uvođenju oznake „službeno“ bila su usmerena na to da je nova oznaka tajnosti u pretpristupnim pregovorima uvedena na zahtev Evropske unije. Pitanje dostupnosti informacija javnosti u procesu evropskih integracija nije posebno obrađeno u Izveštaju Evropske unije o napretku, objavljenom početkom novembra 2016. godine. Pokušali smo da dobijemo odgovor od Delegacije Evropske unije u Srbiji – da li je Unija uputila zahtev Srbiji za specifičnim obeležavanjem pretpristupanih dokumenata i ukoliko jeste, zbog čega je smatrala da postojeće oznake tajnosti iz Zakona o tajnosti podataka nisu adekvatne. Međutim, do isteka 100 dana rada Vlade nismo uspeli da dobijemo odgovor na ovo pitanje.

Beogradski centar za bezbednosnu politiku je Ministarstvu unutrašnjih poslova, Ministarstvu pravde i Kancelariji za evropske integracije uputio pitanje koliko je dokumenata povezanih sa pretpristupnim pregovorima, a posebno u Poglavljima 23 i 24, označeno oznakom „službeno“. Do isteka 100 dana rada Vlade nismo dobili odgovor na pitanje od Kancelarije za evropske integracije.

Ministarstvo pravde je dostavilo odgovor da u traženom periodu nije bilo dokumenata i informacija nastalih u vezi sa radom Pregovaračke grupe za Poglavlje 23 i Saveta za sprovođenje Akcionog plana za ovo poglavlje koje su nosile oznaku „službeno“. Ministarstvo unutrašnjih poslova nam je dostavilo informaciju da jedan dokument iz pretpristupnih pregovora nosi oznaku „službeno“ i da je to Pregovaračka pozicija za Poglavlje 24. Prema tvrdnjama MUP-a, odluku o ovakvom označavanju je donela Vlada Srbije. Međutim, ako pogledamo Zaključak o usmeravanju i usklađivanju rada organa državne uprave u postupku izrade pregovaračkih pozicija u procesu pregovora o pristupanju Republike Srbije Evropskoj uniji (tačka 6), videćemo da se predviđa označavanje pregovaračkih pozicija oznakom „službeno“ do otvaranja određenog poglavlja, ali da se izuzetno ovo pravilo može uspostaviti i do završetka pristupnih pregovora. Očigledno da je MUP iskoristio upravo ovu mogućnost i da će, ukoliko se nešto ne promeni, Pregovaračka pozicija za Poglavlje 24 ostati nepoznanica za javnost do zatvaranja ovo poglavlja (što može trajati više godina). Takođe, prema važećim propisima Vlade, oznaku tajnosti „službeno“ može doneti ovlašćeno lice ministarstva, posebne organizacije ili službe Vlade koje rukovodi radom pregovaračke grupe, ali ne i sama Vlada. Tako je odgovorom MUP-a potvrđena štetnost propisa Vlade o tajnosti informacija, ali se pokazalo da se i tako loše uspostavljeni propisi – ne poštuju. Očigledno da se javnost informacija u procesu evropskih integracija odvija u okviru koji, uz propise, određuju i drugi nepoznati činioci.

Takođe, od MUP-a dobili potvrdu da će izveštavanje o napretku o tzv. *track record*-u (praktičnim rezultatima primene reformi iz pretpristupnih pregovora) biti dostupni samo Evropskoj komisiji i to na zahtev same Komisije. U MUP-u nam je rečeno da će podaci o track record-u biti označeni oznakom „interno“. Dakle, uz to što je oznaka tajnosti „službeno“ uvedena u pravni sistem i uprkos tome što je Zaključkom vlade (tačka 6) određeno da će se nakon otvaranja pregovora o pojedinim Poglavljima informacije samo izuzetno biti nedostupne javnosti, odlučeno je da podaci o praktičnom napretku ostanu van uvida javnosti.

Podsećamo da je poglavlja 24 otvoreno u julu 2016. godine, kao i da je za mogućnost obeležavanja informacije oznakom „interno“ po Zakonu o tajnosti podataka potrebno da postoji opasnost od nastanka štete za rad, odnosno obavljanje zadataka i poslova organa javne vlasti koji ih je odredio. U slučaju o kom ovde govorimo očigledno postoji unapred postavljena pretpostavka da će do ovakve štete doći ukoliko javnost bude imala uvid u informacije o praktičnom napretku u pojedinim oblastima.

U periodu prvih sto dana rada Vlade, Beogradski centar za bezbednosnu politiku pokušao je i da, ogledno, dobije informacije od MUP-a i to one koje se tiču analiza i procena koji su u Izveštaju Saveta za sprovođenje Akcionog plana za poglavlje 23 (3/2016) i Akcionom planu za Poglavlje 24 (od 1. marta 2016. godine) navedene kao završene i dostupne. Tražili smo i Izveštaje i informacije koje je Ministarstvo dužno da izrađuje u skladu sa Zakonom o policiji. Konkretno smo tražili:

1. Analizu rada i postupanja Sektora unutrašnje kontrole, u smislu organizovanosti, kapaciteta, kao i međusobnog odnosa preventivnih i represivnih mera, broja, obučenosti kadra i metodologije rada po određenim predmetima (aktivnost 2.2.10.21.);
2. Analizu pravnog okvira kojim je regulisan rad Sektora unutrašnje kontrole Ministarstva unutrašnjih poslova sa predlozima za izmenu postojećih zakonskih i podzakonskih akata ili donošenje novih koji su potrebni (aktivnost 2.2.10.22.).
3. Procenu rizika od koruptivnog ponašanja, rizika vezanog za zaposlene relevantnih institucija uključenih u integrisano upravljanje granicom (aktivnost 4.4.1.);
4. Analizu trenutne situacije sa aspekta implementacije standarda u oblasti obezbeđenja i poverljivosti podataka (aktivnost 6.1.1.1.);
5. Priručnik o formi i sadržaju podataka o ličnosti koji će sadržati sledeće informacije: postupci za rukovanje ličnih podacima, plan zaštite ličnih podataka, prihvatanje obaveze da se organizuje kontinuirana obuka za službena lica (aktivnost 6.1.1.3.);
6. Analizu zakonodavnog i institucionalnog okvira, i tehničke opremljenosti za automatsku razmenu podataka o otiscima prstiju i podataka o vlasnicima motornih vozila (aktivnost 6.1.3.1.);
7. Priručnik „Rad policije Ministarstva unutrašnjih poslova vođen obaveštajnim saznanjima“ (aktivnost 6.1.2.4.).
8. Izveštaj o stanju bezbednosti u Republici Srbiji za 2014. i 2015. godinu koji na transparentan i javan način obaveštava javnost o proceni bezbednosti, trendovima kretanja kriminala i drugih bezbednosnih pojava od značaja za bezbednost i prava građana;
9. Izveštaj o radu Ministarstva za 2015. godinu, koji na transparentan i javan način obaveštava javnost o razvoju policije, statističkim podacima o sprovedenim aktivnostima i postignutim rezultatima;
10. Tromesečne informacije o radu Ministarstva, koje usvaja nadležni odbor Narodne skupštine Republike Srbije za unutrašnje poslove tokom 2014, 2015. i 2016. godine;
11. Izveštaj o rešavanju pritužbi u Ministarstvu unutrašnjih poslova za 2016. godinu;

12. Informacije za javnost o zakonskim promenama i odnosu između Zakona o policiji sa zakonima iz oblasti unutrašnjih poslova, zakonima o upravi, krivičnom postupku, prekršajima, radnim odnosima i drugim zakonima koji se odnose na Policiju ili ih Policija primenjuje, zajedno sa Listom zakona i objašnjenjem zakonskih promena za 2016. godinu.

Do isteka sto dana rada Vlade nismo dobili odgovarajući odgovor. Zapravo, dobili smo odgovor od MUP-a da su nam odgovor uputili, iako to nije učinjeno, zbog čega smo se obratili Povereniku za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti.

Upravo ovakvi rezultati stav dobro ilustruju problem nedostatka informacija o napretku u ključnim oblastima predviđenim Poglavljima 23 i 24 pretpristupnih pregovora. Sem uvođenja diskrecionog odlučivanja o tajnosti podataka, ovde ukazujemo i na problem ignorisanja potrebe javnosti da bude informisana o najvažnijim pitanjima, kao i uvođenja oznaka tajnosti („interno“ ili službeno“) kao pretpostavljenih za dokumente koji se tiču konkretnog napretka (*track record*). Ovakav pristup u potpunosti onemogućava javnost da prati proces pretpristupnih pregovora, analizira, predlaže i ocenjuje urađeno u datim oblastima. Ovo, naravno, javnost onemogućava i da utvrdi šta od obaveza institucije nisu ispunile. U takvom poretku stvari, proces evropskih integracija postaje potpuno jednostran, jer su državne institucije te koje jedine poseduju stvarne informacije i koje jedine daju ocenu o tome koliko su bile uspešne u evrointegracijama. Javnosti preostaje samo da veruje na reč da su određeni zadaci i ispunjeni i da daju konkretne rezultate.

3. Zaključci i preporuke

1. Potrebno je da Vlada Srbije zauzme jasan stav o procesu evropskih integracija, a koji prevazilazi pitanje spoljnopolitičke orijentacije i uključuje pitanja kao što su vladavina prava, funkcionisanje pravne države i odgovornost vlasti.
2. Vladinim propisima (Uredba o kancelarijskom poslovanju i Zaključak o usmeravanju i usklađivanju rada organa državne uprave u postupku izrade pregovaračkih pozicija u procesu pregovora o pristupanju Republike Srbije Evropskoj uniji) je potrebno ukinuti mogućnost označavanja informacija i dokumenata oznakom „službeno“. Zaključak o usmeravanju i usklađivanju rada organa državne uprave u postupku izrade pregovaračkih pozicija u procesu pregovora o pristupanju Republike Srbije Evropskoj uniji bi, kada se govori o dostupnosti informacija u ovom procesu, morao da se pridržava Ustava, Zakona o tajnosti podataka i Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja i da ne uvodi nova ili drugačija rešenja u odnosu na pomenute propise. Ovo znači da se pojedini podaci mogu označiti određenim stepenom tajnosti, ali da se ovo može učiniti:
 - a) samo u pojedinačnim slučajevima (tajnost se ne može pretpostavljati)
 - b) samo u postupku i iz razloga predviđenih Zakonom o tajnosti podataka
 - c) ukoliko je određena informacija označena oznakom tajnosti u zakonskom postupku, to mora biti učinjeno samo u onim slučajevima u kojima postoji stvarna opasnost da dostupnost informacije javnosti nanese štetu državnim organima ili Republici Srbiji. Potrebno je da se propisi o tajnosti ne zloupotrebljavaju zbog prostog prikrivanja informacija od javnosti.
3. Potrebno je da Evropska unija u svojim izveštajima posebnu pažnju posveti uključivanju javnosti u pretpristupne pregovore, jer je njihovo razumevanje i postojanje uvida javnosti kao kontrolnog

mehanizma neophodno za stvarnu integraciju Srbije u Evropsku uniju kao zajednicu zasnovanu na određenim vrednostima. Potrebno je da se Unija izjasni o tajnosti podataka iz pretpripravnih pregovora, a posebno da se osvrne na tvrdnje da su nova pravila o tajnosti uzrokovana njenim zahtevima.

4. Potrebno je da se Evropska unija u svojim izveštajima bavi i ilustrativnim slučajevima koji oslikavaju postojanje ili nepostojanje kvalitativnih promena u radu institucija (poput slučajeva povezanim sa Ministarstvom unutrašnjih poslova koje navodimo u ovom izveštaju), a koje su u posebnom fokusu u Poglavljima 23 i 24.